

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-98>

УДК 347.73/74:341.22(477)(075)

ПРАВОВИЙ ВИМІР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

LEGAL DIMENSION OF UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION IN THE CONTEXT OF ECONOMIC COOPERATION

Петруненко Ярослав Вікторовичдоктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник,Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова Національної академії наук України»ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1186-730X>**Petrunenکو laroslav**State Organization "V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine"

Стаття присвячена аналізу правового виміру європейської інтеграції. Досліджено ключові аспекти правової гармонізації України з європейськими стандартами та нормами, спрямованими на забезпечення відповідності українського законодавства нормам та вимогам ЄС. Особливу увагу приділено економічному аспекту євроінтеграції, зокрема питанням розвитку торгівлі, інвестицій та економічного співробітництва між Україною та ЄС. Аналізується вплив європейської інтеграції на економічний розвиток України та висвітлено переваги і виклики, що виникають у контексті цього процесу. Проведене дослідження базується на аналізі офіційних документів, статистичних даних, наукових публікацій та експертних оцінок, що дозволяє надати обґрунтовану та комплексну оцінку динаміки європейської інтеграції України у контексті економічного співробітництва з ЄС. Акцентовано увагу, що європейська інтеграція України є стратегічним курсом розвитку нашої країни, який передбачає її поступове входження до ЄС. Вказаний процес має не лише політичні, а й значні економічні наслідки. Також у статті звертається увага на роль правових реформ у процесі європейської інтеграції України та оцінюється їх вплив на покращення бізнес-клімату, залучення інвестицій та розвиток підприємництва. Особливу увагу приділено законодавчим змінам, спрямованим на гармонізацію українського законодавства зі стандартами ЄС. Досліджено інституційні зміни та реформи, які сприяють зміцненню правової держави та підвищенню ефективності верховенства права в Україні. Також розглянуто виклики та перешкоди на шляху до європейської інтеграції, серед яких корупція, недостатня ефективність правосуддя, відсутність реформ у ключових галузях економіки й інші фактори, котрі ускладнюють процес євроінтеграції. Зроблено спробу запропонувати конструктивні рекомендації щодо подолання вказаних перешкод та забезпечення подальшого прогресу в європейській інтеграції нашої країни. Результати проведеного дослідження можуть бути корисними для урядових органів, наукових установ, бізнесу та громадськості як в Україні, так і в країнах-членах ЄС, котрі зацікавлені в ефективному співробітництві з Україною.

Ключові слова: Україна, ЄС, російсько-українська війна, післявоєнне відновлення, європейська інтеграція, співпраця, допомога, малий та середній бізнес, політика ЄС, критерії, реформи, інституційні перетворення, правове забезпечення, верховенство права, гармонізація українського законодавства зі стандартами ЄС, міжнародне економічне співробітництво.

The article analyses the legal dimension of European integration. The key aspects of Ukraine's legal harmonisation with European standards and norms aimed at ensuring compliance of Ukrainian legislation with EU norms and requirements are investigated. Particular attention is paid to the economic aspect of European integration, in particular, the development of trade, investment and economic cooperation between Ukraine and the EU. The author analyses the impact of European integration on Ukraine's economic development and highlights the benefits and challenges that arise in the context of this process. The study is based on the analysis of official documents, statistical data, scientific publications and expert opinions, which allows to provide a reasonable and comprehensive assessment of the dynamics of Ukraine's European integration in the context of economic cooperation with the EU. The author emphasises that Ukraine's European integration is a strategic course of development

of our country, which provides for its gradual accession to the EU. This process has not only political but also significant economic consequences. The article also draws attention to the role of legal reforms in the process of Ukraine's European integration and assesses their impact on improving the business climate, attracting investment and developing entrepreneurship. Special attention is paid to legislative changes aimed at harmonising Ukrainian legislation with EU standards. Institutional changes and reforms that contribute to the strengthening of the rule of law and the effectiveness of the rule of law in Ukraine are also studied. The author also examines the challenges and obstacles to European integration, including corruption, lack of efficiency of the judiciary, lack of reforms in key sectors of the economy and other factors that complicate the process of European integration. An attempt has been made to offer constructive recommendations on how to overcome these obstacles and ensure further progress in Ukraine's European integration. The results of this study may be useful for government agencies, academic institutions, businesses and the public in Ukraine and in EU member states interested in effective cooperation with Ukraine.

Keywords: Ukraine, EU, Russian-Ukrainian war, post-war recovery, European integration, cooperation, assistance, small and medium-sized entrepreneurship, EU policy, criteria, reforms, institutional reforms, legal framework, rule of law, harmonisation of Ukrainian legislation with EU standards, international economic cooperation.

Постановка проблеми. Вирішальне значення для фінального етапу європейської інтеграції України матиме завершення російсько-української війни, початок післявоєнної відбудови, а також вирішення ЄС цілого спектру актуальних питань у сфері управління, безпеки, міграції, торгівлі, інвестицій, енергетичного переходу, бюджету. Слід зауважити, що процес розширення ЄС, ймовірно, збігатиметься з післявоєнною реконструкцією, що підсилить вплив ЄС на сприяння інституційному розвитку України. Українські лідери матимуть сильні стимули дотримуватись критеріїв вступу, якими ЄС повинен вміло скористатися для створення функціональної економіки та державних інститутів, особливо шляхом зменшення передумов для корупції, яка на сьогодні є одним із потужних бар'єрів європейської інтеграції України. Це вимагатиме більш чітких стандартів верховенства права та фундаментальних цінностей, у тому числі гарантування захисту прав людини й громадянина, ефективних інструментів для забезпечення *безперервної відповідності* після вступу. Вказане також є найефективнішим способом забезпечити позитивний вплив майбутнього розширення на управління ЄС. Також Україна спільно з ЄС мають розробити програми допомоги щодо підтримки українського уряду у вирішенні післявоєнних зовнішніх та внутрішніх безпекових викликів, включаючи контроль за обігом великої кількості зброї, безпеки кордонів, повернення українських біженців до країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В основу статті покладено аналіз міжнародно-правових актів, експертної аналітики та рекомендацій ЄС, звітів національних і міжнародних громадських організацій. Теоретичну основу дослідження склали праці зарубіжних та вітчизняних дослідників, серед

яких: Zsolt Darvas, Marek Dabrowski, Heather Grabbe, Luca Léry Moffat, André Sapir та Georg Zachmann [1], Uri Dadush та Pauline Weil [2], вже нами згадувана Heather Grabbe одноосібно [3], у колаборації з Ulrich Sedelmeier [4] та з Gerald Knaus і Daniel Korski [5], а також Roman Petrov [6], О.В. Левчук [7] і деякі інші автори [8], науковий доробок яких безумовно став підґрунтям для переосмислення автором окресленої проблематики та формулювання власних висновків і пропозицій по результатах проведеного дослідження. Деякі аспекти заявленої проблематики розглядалися й автором цієї статті в опублікованих раніше працях з основних констант економічного зростання України в умовах війни [9], соціально-економічних чинників відновлення України після перемоги [10], ініціатив ЄС з підтримки малого та середнього бізнесу в Україні [11], ролі міжнародних партнерств у контексті повоєнного відновлення України [12] та ін.

Формулювання цілей статті. Мета представленої статті полягає у вивченні правових аспектів євроінтеграції України в контексті економічного співробітництва. Для реалізації вказаної мети передбачається вирішення таких *дослідницьких завдань*: розкрити теоретичні засади євроінтеграції та її значення для України; виявити вплив євроінтеграції на економічну систему України; визначити ключові виклики правового забезпечення європейської інтеграції України в економічній сфері; обґрунтувати основні інструменти євроінтеграційної політики на найближчу перспективу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія розширення ЄС підтверджує тезу про те, що найбільш ефективною мотивацією для важливих реформ є надійний та передбачуваний процес вступу. Як для України, так і для ЄС, поступова інтеграція нашої країни до політики ЄС через офіційні

переговори про вступ має важливе значення. Вказаний процес може продемонструвати українському суспільству очевидні переваги переходу до стандартів ЄС, а також сприяти залученню України до таких сфер, як енергетичне, аграрне співробітництво та декарбонізація.

Процес європейської інтеграції України розпочався в умовах небаченої війни, пов'язаних із нею людських втрат й економічних збитків. ЄС проявив повну впевненість у своїй готовності інтегрувати країну, постраждалу від конфлікту, швидко затвердивши заявку України на членство та надавши їй статус кандидата в червні 2022 р. Згодом, у грудні 2023 р., Європейська рада вирішила розпочати з Україною переговори про вступ, проте лише після виконання нашою країною додаткових реформ для посилення верховенства права й ефективного управління. Безумовно, війна ускладнює процес вступу, однак Україна має можливість поступово працювати над виконанням умов вступу.

До війни Україна активно розвивала свої економічні зв'язки з ЄС через укладену Угоду про асоціацію [13], включаючи поглиблену і всеохопну зону вільної торгівлі, котра набула чинності в 2017 р. Особливо значні зрушення відбулися в сфері торгівлі товарами. Після вторгнення росії в Україну було тимчасово призупинено дію митних пільг ЄС [1].

Щодо імміграції, до війни з Україною вже існували двосторонні угоди, а активація Директиви ЄС про тимчасовий захист у березні 2022 р. надала українським громадянам право на проживання, роботу, вільне пересування та інші права в межах ЄС. Із 6,5 млн. зареєстрованих українських біженців, 4,3 млн. отримали такий захист у ЄС. Процес їх прийняття відбувся відносно гладко та зазнав широкої підтримки населення ЄС [2].

Втім, вже зараз можемо констатувати, що виконання критеріїв членства в ЄС для України буде надскладним завданням. Навіть до початку війни ефективність державного управління в Україні виглядала гірше, ніж в інших посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи у той час, коли вони розпочинали процес вступу до ЄС. У 2023 р. Україна отримала дуже низькі оцінки в управлінні, отримавши нижчі бали, ніж усі інші десять країн-кандидатів на вступ до ЄС.

Відповідно, наша країна стикається з необхідністю реалізації глибоких інституційних змін під час триваючої війни, зокрема в сферах політичного управління, конституцій-

ного балансу влади, судової системи, верховенства права, децентралізації, зменшення впливу олігархів і боротьби з корупцією. Розширення ЄС виступає потужним та ефективним інструментом сприяння таким змінам, який приносить вигоду як країні-кандидату, так і самому ЄС. Повторно зауважимо про те, що процес вступу України до ЄС, скоріш за все, співпадатиме з періодом післявоєнної відбудови, що збільшить вплив ЄС на сприяння інституційному розвитку України та забезпечить сильні стимули для виконання критеріїв вступу.

Процес приєднання до ЄС має неабиякий потенціал для трансформації майбутніх членів, сприяючи реформам у сфері демократичного управління, економічного розвитку та верховенства права. Проте, історія розширення ЄС показує, що цей потенціал може бути не в повній мірі реалізований як перед, так і після вступу. До прикладу, у країнах Центральної та Східної Європи спостерігалася позитивна динаміка у внутрішніх реформах, прогресі в їх шляху до вступу та збільшенні прямих іноземних інвестицій. Однак, на Західних Балканах (за винятком Хорватії) такий прогрес не був стійким, що, в певній мірі, пов'язано з неоднозначністю зобов'язань ЄС щодо вступу цих країн та повільним темпом переговорів, у той час як в цьому регіоні відсутня рішучість у проведенні реформ та зміцненні адміністративних структур [4].

Основними передумовами успіху виконання можливості членства в ЄС для спонукання до внутрішніх реформ є стабільний процес приєднання, узгоджені умови та послідовне їх виконання [3]. Довіра до України зросла завдяки швидкому присвоєнню їй статусу кандидата, підтримці ЄС під час війни та рішенню розпочати переговори про вступ у грудні 2023 р.

Виглядає так, що український уряд має високий рівень мотивації для проведення необхідних реформ, а ЄС повинен підтримати цей імпульс. Послідовність означає, що реформи, спрямовані на приєднання до ЄС, сприймаються населенням як ключові для розвитку країни. Політичні лідери повинні пояснити українцям переваги цих заходів, а не просто стверджувати, що вони є необхідними через вимоги ЄС. Важливою є також послідовність зі сторони ЄС: критерії повинні оцінюватися об'єктивно, без упередженості чи довільних змін, які не мають відношення до виконання встановлених умов для вступу.

Вето з боку окремих країн ЄС, яке не ґрунтується на об'єктивних критеріях, а залежить від політичних чи інших випадкових обставин, може сповільнити чи навіть зупинити реформи.

Надалі слід сказати про те, що 01 березня 2024 р. набрав чинності Регламент із започаткування *Ukraine Facility* [14] – інструменту фінансової підтримки України від ЄС. Загальний обсяг допомоги складає €50 млрд., а дія програми розрахована на 2024-2027 роки. Впровадження *Ukraine Facility* має низку ключових цілей: зміцнення макроекономічної стабільності України (зокрема, надання фінансової допомоги сприятиме стабілізації курсу гривні, стримуванню інфляції та підтримці економічного зростання); наближення України до членства в ЄС (програма *Ukraine Facility* виступає важливим кроком на шляху інтеграції України з європейським ринком та імплементації європейських стандартів). *Ukraine Facility* – це значний крок вперед на шляху підтримки України з боку ЄС. Програма допоможе стабілізувати українську економіку, стимулювати реформи та наблизити країну до членства в ЄС.

Більшість запланованих реформ спрямовані на підтримку малого та середнього бізнесу, який є основою і двигуном сильних економік. Наприклад, у країнах Європи близько 60% економічної активності припадає на малі та середні підприємства. До початку повномасштабної війни, в Україні даний показник складав понад 90%. У 2019 р. малі та середні підприємства забезпечували 66% обсягу продажів товарів, послуг та працевлаштування приблизно 7,3 млн. осіб. Однак, війна суттєво пошкодила малий та середній бізнес, який, маючи обмежені ресурси, зазнав втрат через руйнування майна, дефіцит робочої сили, порушення логістики та ринкових відносин, а також обмеження доступу до фінансування. Попри це, понад 68% малих та середніх підприємств продовжили функціонувати, навіть в умовах війни, здійснюючи релокацію та працюючи на деокупованих територіях і в прифронтових зонах [6].

Партнери з Європи визнають важливість малого та середнього бізнесу у процесі післявоєнного відновлення й модернізації України та вважають, що надання допомоги у вирішенні проблем, спричинених війною, фінансування нових інвестиційних проектів і подолання викликів, пов'язаних з інтеграцією України у ринок ЄС, залишаються ключовими пріоритетами.

Згідно з офіційними повідомленнями українського уряду, заплановані реформи передбачатимуть й подальшу дерегуляцію національної економіки, реформу публічних закупівель та перехід від державного нагляду за бізнесом до системи превентивного виявлення можливих порушень. Ці та інші заходи спрямовані на спрощення умов для тисяч підприємців.

Одним з найбільш ефективних проектів ЄС, що позитивно вплинув на українське суспільство, є «EU4DigitalUA» [15], котрий за фінансування ЄС підтримував процеси цифрової трансформації нашої країни. Україна досить успішно впровадила ефективну систему електронного урядування та активно користується цифровими інструментами для подолання викликів, пов'язаних з війною. Загалом ініціатива «EU4DigitalUA» демонструє, як спільні зусилля ЄС та України можуть сприяти реальним змінам і підвищенню якості життя громадян.

Тимчасові стимули, запропоновані ЄС, можуть стати каталізатором складних реформ. Наприклад, реформа поліції в Боснії і Герцеговині, яка стояла на порядку денному та викликала суперечки, була успішно завершена лише після того, як стала умовою для лібералізації візового режиму. Ця перевага була важливою для громадян, що дозволило забезпечити її швидке впровадження [5].

Отже, дієвий процес приєднання до ЄС потребує відповідальності та послідовності як з боку країн-кандидатів, так і з боку ЄС. Лише за таких умов можливе досягнення успіху у впровадженні реформ та забезпеченні сталого розвитку інтегрованих країн.

Запрошення на вступ до ЄС, з деякими прогалинами у відповідності критеріям вступу, водночас накладаючи вимоги після вступу, мав дещо неоднозначні наслідки у випадках Болгарії та Румунії. Для обох країн був створений механізм співпраці й перевірки для моніторингу прогресу в різних аспектах верховенства права та управління [8]. Втім, ступінь відповідності у Румунії був значно кращим, ніж у Болгарії. Кращий результат Румунії щодо дотримання законодавства в основному є наслідком успішної внутрішньої інституційної розбудови, зокрема сильних антикорупційних інституцій, тоді як моніторинг ЄС створив соціальне обмеження в країні на спроби уряду обмежити владу вказаних інституцій. Боротьба Болгарії з корупцією не мала потужної інституційної бази і загалом була менш ефективною. З огляду на вразли-

вість інститутів верховенства права до державного втручання, вказане виступає важливим уроком для майбутніх вступів: необхідна постійна увага, аби забезпечити подальшу незалежність державних інституцій, особливо тих, які займаються верховенством права, навіть після багатьох років членства.

Інша пов'язана проблема полягає в тому, що, хоча країна й може відповідати *acquis* у сфері верховенства права та управління на дату вступу, вона може відступити пізніше, як це сталося в Угорщині та Польщі.

На нашу думку, *методологія вступу України до ЄС* буде включати такі ключові інструменти, до яких український уряд повинен бути готовим вже сьогодні:

I. Враховуючи проблеми корупції в Україні та порушення принципів верховенства права в деяких сучасних країнах ЄС, ЄС не може припустити собі жодних компромісів щодо якості та стабільності верховенства права під час подальшого розширення. Тому ефективним кроком на шляху зміцнення верховенства права в Україні може бути включення нашої країни перед її вступом до розробленого «набору інструментів верховенства права» ЄС [16]. Вказаний набір інструментів передбачає річний цикл звітів, оцінку комісії та рекомендації для країн-членів ЄС з питань їхньої системи юстиції, антикорупційних механізмів, медійної плюралістичності та свободи преси, а також інших інституційних аспектів, пов'язаних з розділом влади і системою контролю. Ймовірним результатом вказаного процесу для України виявиться встановлення чітких та стійких стандартів державного управління, які будуть функціонувати й після приєднання.

II. ЄС повинен встановити *більш конкретні критерії* для України, які мають бути виконані, надаючи при цьому конкретні рекомендації зі вжиття необхідних заходів для досягнення цих критеріїв. Вказане сприятиме більшій об'єктивності та зробить умови вступу більш прозорими. У випадку України подібна конкретність може стосуватися, зокрема, скасування воєнного стану після завершення війни та повного відновлення незалежності державних інституцій (котрі не повинні перебувати під контролем виконавчої влади у мирний період), забезпечення свободи слова та посилення громадянських інституцій. Недостатня чіткість й деталізація умов вступу можуть залишити місце для різних тлумачень та можливого політичного впливу. Передвступна допомога ЄС і встановлення умов

вступу також мають бути спрямовані на підвищення спроможності України ефективно реалізувати необхідні заходи, щоб *acquis* міг би бути успішно реалізований.

III. Поступова або *поетапна інтеграція* представляється ефективним методом залучення України до політики ЄС через впровадження послідовних кроків. У якості прикладу, План розвитку ЄС для країн Західних Балкан від листопада 2023 р. визначає декілька можливих заходів, як наприклад, доступ до єдиної платіжної зони в євро, скасування роумінгу і геоблокування, спрощення автомобільного транспорту, а також інтеграцію та декарбонізацію енергетичних ринків. Це продемонструє нашій країні переваги впровадження стандартів та норм ЄС у період найбільшої мотивації і мобілізації ресурсів. Подібний підхід також позитивно вплине на зміцнення відносин України з ЄС, виходячи за межі Угоди про асоціацію та поглиблених і всеохопних зон вільної торгівлі, що також безумовно сприятиме розвитку торговельних та інвестиційних зв'язків.

Український військовий економіст-науковець О.В. Левчук, аналізуючи економічні аспекти співробітництва України та ЄС, виокремлює наступні основні можливі напрями співпраці у військово-технічній сфері: співпраця у створенні ракетно-космічної техніки, надання послуг з космічних запусків штучних супутників Землі, призначених як для військових, так і цивільних цілей; спільне розроблення й модернізація високоточної зброї, бронетанкової техніки та іншої зброї; розроблення компонентів високоточної зброї спільно з країнами ЄС; участь західних країн у ліквідації наявних в Україні боєприпасів, непридатних або вибухонебезпечних та іншої зброї [7, с. 38].

Деякі дослідники розглядають можливість створення чотирьох окремих етапів у процесі вступу країн Західних Балкан до ЄС. Хоча вказані етапи й можуть бути неідентичними для України з огляду на вже існуючі поглиблені і всеохопні зони вільної торгівлі та геополітичні реалії, однак принцип того, що більші реформи повинні супроводжуватися більш значними перевагами, має бути застосований для всіх кандидатів. Крім того, ЄС має бути готовим більш активно використовувати гнучкість у випадку стагнації чи відступу від реформ. Однак, з метою досягнення вказаних переваг поступова інтеграція повинна дозволити Україні рухатися до більш тісної економічної і соціальної інтеграції з

ЄС в рамках процесу вступу. Українська сторона не зацікавлена у поетапному процесі у випадку, якщо він буде розглядатися як додаткова форма контролю, що створює додаткові перешкоди перед вступом, або якщо це означатиме, що деякі аспекти членства в ЄС залишаться недосяжними. У зазначеному контексті, ЄС потрібно чітко визначити, як офіційні переговори про вступ будуть поєднуватися з поетапною інтеграцією, щоб вона сприяла мотивації та інтеграції.

IV. Голова Європейської Ради разом з групою французьких і німецьких експертів запропонували 2030 р. як *цільову дату* для наступного розширення ЄС [17]. Така ініціатива має на меті готувати ЄС до можливого розширення у 2030 р. та створити стимул для країн-кандидатів до вступу в найкоротший термін.

Однак, встановлення цільової дати має свої переваги та недоліки. Серед переваг можливо відзначити політичний імпульс, який це надає процесу підготовки інших сторін. Також зазначена дата може стимулювати позитивну конкуренцію між країнами-кандидатами, оскільки уряди будуть прагнути уникнути відставання від своїх конкурентів і забезпечити одночасний вступ. Проте, встановлення цільової дати може також стати стимулом для урядів країн-кандидатів зосередитися на лобюванні своїх інтересів у країнах ЄС, замість реального проведення необхідних реформ. Вказане може призвести до відволікання від реформ, а також до аргументів про те, що країна не може залишитися позаду в умовах, коли це може завдати шкоди її інтересам. Додатковим недоліком може бути ситуація, коли країни-кандидати успішно виконують умови та завершують переговори до цільової дати, однак ЄС не готовий їх прийняти. Це може бути викликано тимчасовими труднощами у власних інституційних реформах ЄС чи у сфері бюджету. Подібний розвиток подій може призвести до розчарування та негативних політичних наслідків для проєвропейських урядів у країнах-кандидатах.

V. В Україні війна обумовила мобілізацію великої частини громадян та призвела до озброєння як цивільного населення, так і військовослужбовців. У зв'язку з цим, необхідно буде вжити значних заходів з метою повернення стрілецької і легкої зброї (SALW) під надійний контроль у країні й запобігти її використанню для внутрішньої злочинної діяльності або продажу на міжнародних ринках. Хоча даних щодо нелегальної торгівлі зброєю поки що недостатньо, експертні дослідження

показують, що наразі не спостерігається якогось значного відтоку зброї з України. Однак, після припинення бойових дій виникне найбільший ризик розповсюдження зброї, особливо якщо вона потрапить до рук торговців зброєю. За таких умов, ЄС повинен надати нашій країні підтримку під час процесу остаточної демобілізації, аби забезпечити *контроль над запасами зброї* та впровадити ефективну амністію і програми викупу зброї.

У вказаному контексті, наявний досвід Західних Балкан, де контроль над розповсюдженням зброї загалом вважається невдалим, показує, що може спрацювати лише комплексний підхід, який усуває першопричини попиту та пропозиції. Фізична безпека та управління запасами зброї є важливими, як і прикордонне співробітництво та посилення правоохоронних органів [18]. З цього приводу, наша країна уже під час війни може розпочати розв'язування фундаментальних питань: Україні не вистачає законодавчого акту, який регулював би володіння, продаж або виробництво вогнепальної зброї, також необхідно покращити облік та інвентаризацію й не менш важливо боротися з корупцією у цій сфері.

VI. Взаємодія між НАТО та розвитком спроможності й політики ЄС у сфері безпеки та оборони матиме вирішальне значення. Якщо наша країна приєднається до НАТО до вступу в ЄС, у такому випадку політичні дебати щодо жорсткої відсічі майбутній російській агресії, ймовірно, перемістяться до Північноатлантичної ради, хоча ЄС й залишатиметься зосередженим на гібридних загрозах, дезінформації, прихованому впливі та співпраці у сфері оборонних закупівель.

Узагальнюючи вищезазначене, слід зробити акцент на тому, що успіх України залежить лише від тісної співпраці усіх зацікавлених сторін – уряду, громадян, міжнародних партнерів та приватного сектору. Спільні зусилля усіх вказаних груп можуть забезпечити Україні неперевершену економічну й інституційну міць, котра допоможе нашій країні протистояти викликам та гарантувати її майбутнє.

Висновки. По результатах проведеного дослідження представляється можливим сформулювати наступні висновки. Зокрема, вступ України до ЄС має потенціал відкрити абсолютно нові можливості для розвитку сільського господарства, отримання фінансової підтримки та зменшення економічних різниць в країні. Однак, вказане також потребуватиме й значних зусиль та інвестицій від України для повного досягнення переваг від вступу до ЄС.

До того ж, повноцінна європейська інтеграція України може стати значним кроком вперед для нашої країни та ЄС в цілому. Вказане може відкрити шлях до економічного розвитку, політичної стабільності та підвищення безпеки в регіоні. Крім того, членство України в ЄС суттєво підвищить військові та безпекові можливості ЄС. До війни, наша країна вже мала досвід участі у кількох міжнародних військових інтервенціях, зокрема в Іраку, Афганістані й миротворчих місіях ООН. Після вступу, Україна матиме одну з найбільших армій в ЄС з актуальним досвідом протистояння зовнішній агресії, боротьби з тероризмом, кібератаками, кампаніями з дезінформації та іншими формами сучасної війни. Україна також матиме велику оборонну промисловість. При цьому, існують й певні виклики та ризики, які так само необхідно врахувати. Наприклад, потенційне погіршення ситуації з верховенством права в Україні може вплинути на ЄС (відтак, важливо включити в договори про приєднання ефективні механізми контролю за дотриманням цих принципів). З іншого ж боку, існують значні переваги від вступу Укра-

їни до ЄС, як-то зменшення нестачі робочої сили в ЄС, покращення енергетичної безпеки та збільшення обсягів і динаміки торговельних відносин. Загалом, імпульс для подальшого просування процесу приєднання України до ЄС слід посилити, забезпечивши відповідні реформи та підтримку з обох сторін, що може відіграти ключову роль у стабілізації та розвитку регіону.

Можливо констатувати, що великою мірою уявлення України та ЄС з приводу стабільності й економічного розвитку збігаються. Обидві сторони усвідомлюють важливість співпраці та синергії з метою досягнення спільних цілей. Відмінності можуть виникати у зв'язку з різними часовими рамками та обсягами ресурсів, необхідних для відновлення. Окремо слід зауважити, що сценарії і темпи економічного розвитку України прямо залежатимуть від злагодженості й ефективності діяльності уряду, громадськості і міжнародних партнерів. Конструктивна координація і співпраця є ключовими в успішному використанні ресурсів та досягненні кінцевого результату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Zsolt Darvas, Marek Dabrowski, Heather Grabbe, Luca Léry Moffat, André Sapir, Georg Zachmann. Ukraine's path to European Union membership and its long-term implications. The war complicates the accession process, but Ukraine can work progressively towards meeting the entry conditions. *Bruegel*. URL: <https://www.bruegel.org/policy-brief/ukraines-path-european-union-membership-and-its-long-term-implications>
2. Uri Dadush, Pauline Weil. Will Ukraine's refugees go home? The way to help Ukraine will be to assist in reconstruction and not place artificial impediments to immigration of those who have already suffered. *Bruegel*. URL: <https://www.bruegel.org/policy-brief/will-ukraines-refugees-go-home>
3. Heather Grabbe. The EU's Transformative Power. Europeanization Through Conditionality in Central and Eastern Europe. *Palgrave Studies in European Union Politics*. London, 2006. Palgrave Macmillan. 231 p. DOI: <https://doi.org/10.1057/9780230510302>
4. Heather Grabbe, Ulrich Sedelmeier. The Future Shape of the European Union. *Palgrave Studies in European Union Politics*. London, 2010. Palgrave Macmillan. DOI: https://doi.org/10.1057/9780230279445_16
5. Heather Grabbe, Gerald Knaus, Daniel Korski. Beyond wait-and-see: the way forward for EU Balkan policy. *The European Council on Foreign Relations*. URL: https://ecfr.eu/archive/page/-/ecfr21_balkan_brief.pdf
6. Roman Petrov. Bumpy Road of Ukraine Towards the EU Membership in Time of War: "Accession Through War" v "Gradual Integration". *European Papers*. 2023. Vol. 8(3). P. 1057–1065. DOI: <https://doi.org/10.15166/2499-8249/701>
7. Левчук О.В. Економічні аспекти співробітництва України з країнами Європейського Союзу. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України*. 2023. № 1(77). С. 32–39. DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2023-1-77/32-39>
8. Corina Lacatus, Ulrich Sedelmeier. Does monitoring without enforcement make a difference? The European Union and anti-corruption policies in Bulgaria and Romania after accession. *Journal of European Public Policy*. 2020. Vol. 27(8). P. 1236–1255. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2020.1770842>
9. Петруненко Я. В. Основні константи економічного зростання України в умовах війни. *Український економічний часопис*. 2024. № 6. С. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-6-17>
10. Петруненко Я. В. Соціально-економічні чинники відновлення України після перемоги. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2024. Т. 35(74). № 3. С. 68–75. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2024.3/11>

11. Петруненко Я. В. Ініціативи Європейського Союзу з підтримки малого та середнього бізнесу в Україні. *Формат розвитку відносин України та Європейського Союзу в контексті російсько-української війни, виборчих процесів та прав національних меншин*: матер. IX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 04-05 жовтня 2024 р.) / за заг. ред. Ю. Остапця. Ужгород : РІК-У, 2024. 359 с. С. 98–100. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/83172>
12. Петруненко Я. В. Роль міжнародних партнерств у контексті повоєнного відновлення України та захисту соціально-економічних прав громадян. *Гарантії дотримання соціально-економічних та екологічних прав людини в умовах війни та повоєнної трансформації*: Кол. моногр. / За заг. ред. чл.-кор. НАН України В. А. Устименка; НАН України, ДУ «ІЕПД імені В.К. Макутова НАН України». Київ, 2024. 404 с. Розділ 1.2. С. 62–124. URL: <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/252>
13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. *База даних «Законодавство України»*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
14. Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility PE/10/2024/REV/1. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202400792
15. Проект «EU4DigitalUA». URL: <https://eu4digitalua.eu>
16. The Annual Rule of Law Cycle. 2022-2023 Cycle – Step by Step. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2023-07/115_1_52676_rol_cycle_factsheet_en.pdf
17. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2023 Communication on EU Enlargement Policy. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/COM_2023_690%20Communication%20on%20EU%20Enlargement%20Policy_and_Annex.pdf
18. Глобальне дослідження незаконного обігу вогнепальної зброї. 2020. *United Nations Office on Drugs and Crime*. URL: https://www.unodc.org/documents/firearms-protocol/2021/Global_Study_Compedium_UKR.pdf

REFERENCES:

1. Darvas, Z., Dabrowski, M., Grabbe, H., Léry Moffat, L., Sapir, A., & Zachmann, G. (2024). *Ukraine's path to European Union membership and its long-term implications. The war complicates the accession process, but Ukraine can work progressively towards meeting the entry conditions*. Bruegel. Available at: <https://www.bruegel.org/policy-brief/ukraines-path-european-union-membership-and-its-long-term-implications>
2. Dadush, U., & Weil, P. (2022). *Will Ukraine's refugees go home? The way to help Ukraine will be to assist in reconstruction and not place artificial impediments to immigration of those who have already suffered*. Bruegel. Available at: <https://www.bruegel.org/policy-brief/will-ukraines-refugees-go-home>
3. Grabbe, H. (2006). *The EU's transformative power: Europeanization through conditionality in Central and Eastern Europe*. Palgrave Macmillan. DOI: <https://doi.org/10.1057/9780230510302>
4. Grabbe, H., & Sedelmeier, U. (2010). *The future shape of the European Union*. Palgrave Macmillan. DOI: https://doi.org/10.1057/9780230279445_16
5. Grabbe, H., Knaus, G., & Korski, D. (2010). *Beyond wait-and-see: The way forward for EU Balkan policy*. European Council on Foreign Relations. Available at: https://ecfr.eu/archive/page/-/ecfr21_balkan_brief.pdf
6. Petrov, R. (2023). Bumpy road of Ukraine towards the EU membership in time of war: “Accession through war” vs “Gradual integration”. *European Papers*, 8(3), 1057–1065. DOI: <https://doi.org/10.15166/2499-8249/701>
7. Levchuk, O. V. (2023). Ekonomichni aspekty spivrobitnytstva Ukrainy z krainamy Yevropeiskoho Soiuzu [Economic aspects of Ukraine's cooperation with the EU countries]. *Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, (1[77]), 32–39. DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2023-1-77/32-39> [in Ukrainian]
8. Lacatus, C., & Sedelmeier, U. (2020). Does monitoring without enforcement make a difference? The European Union and anti-corruption policies in Bulgaria and Romania after accession. *Journal of European Public Policy*, 27(8), 1236–1255. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2020.1770842>
9. Petrunenko, Ia. V. (2024). Osnovni konstanty ekonomichnoho zrostannia Ukrainy v umovakh viiny [The main constants of Ukraine's economic growth in the conditions of war]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys*, (6), 109–114. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-6-17> [in Ukrainian]
10. Petrunenko, Ia. V. (2024). Sotsialno-ekonomichni chynnyky vidnovlennia Ukrainy pislia peremohy [Socio-economic factors of recovery of Ukraine after the victory]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho*

universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Yurydychni nauky, 35(74), 68–75. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2024.3/11> [in Ukrainian]

11. Petrunenko, Ia. V. (2024). Initsiatyvy Yevropeiskoho Soiuzu z pidtrymky maloho ta serednoho biznesu v Ukraini [EU initiatives to support SMEs in Ukraine]. In Yu. Ostapets (Ed.), *Format rozvytku vidnosyn Ukrainy ta Yevropeiskoho Soiuzu v konteksti rosiisko-ukrainskoi viiny, vyborchyykh protsesiv ta prav natsionalnykh menshyn: Materialy IX Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Uzhhorod, 04–05 zhovtnia 2024 r.)* (pp. 98–100). RIK-U. Available at: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/83172> [in Ukrainian]

12. Petrunenko, Ia. V. (2024). Rol mizhnarodnykh partnerstv u konteksti povoyennoho vidnovlennia Ukrainy ta zakhystu sotsialno-ekonomichnykh prav hromadian [The role of international partnerships in the post-war recovery and the protection of socio-economic rights]. In V. A. Ustymenko (Ed.), *Harantii dotrymannia sotsialno-ekonomichnykh ta ekolohichnykh prav liudyny v umovakh viiny ta povoyennoi transformatsii* (pp. 62–124). Natsionalna akademiia nauk Ukrainy. Available at: <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/252> [in Ukrainian]

13. Zakon Ukrainy № 1678-VII. (2014). *Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odnei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhniamy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 16 veresnia 2014 r. № 1678-VII* [Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states, of the one part, and Ukraine, of the other part: Ratified by the Law of Ukraine No. 1678-VII of September 16, 2014]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian]

14. Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility PE/10/2024/REV/1. (2024). Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202400792

15. EU4DigitalUA. (n.d.). *Proekt "EU4DigitalUA"*. Available at: <https://eu4digitalua.eu>

16. European Commission. (2023). *The annual rule of law cycle: 2022–2023 cycle – Step by step*. Available at: https://commission.europa.eu/system/files/2023-07/115_1_52676_rol_cycle_factsheet_en.pdf

17. European Commission. (2023). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: 2023 communication on EU enlargement policy*. Available at: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/COM_2023_690%20Communication%20on%20EU%20Enlargement%20Policy_and_Annex.pdf

18. United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *Hlobalne doslidzhennia nezakonnho obihu vohnepalnoi zbroi* [Global study on firearms trafficking]. Available at: https://www.unodc.org/documents/firearms-protocol/2021/Global_Study_Compedium_UKR.pdf [in Ukrainian]